

Alkotmányjog 1

Alkotmány, alapelvek
Jogforrások
Státusok
Részvétel

2017-18. őszi szemeszter
ELTE ÁJK 2017. szeptember 11.

A tantárgy

Előadás Gyakorlat

Vizsgakövetelmények

Vizsgarendszer

A tanszékről

alkjog.elte.hu/

- Oktatási segédanyagok
- Vizsgakövetelmények
- Kurzusok
- Fogadóórák

ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

Alkotmány,
alkotmányosság

ALKOTMÁNYJOG ÉS KÖZJOG

Közjog (és magánjog) elkülönülése

kontinentális Európa, 19. század: polgári forradalmak > kétalanyú jogi helyzet >

Közjog

- Citoyen
- Állami-politikai élet, hatalomgyakorlás, köztevékenységek

Magánjog

- Bourgeois
- Gazdasági élet, civil élet, család, magántevékenységek

Elméletek – és kritikák

- Érdekelmélet
 - Ulpianus, ius publicum – ius privatum: közérdek vs. egyéni érdek
 - Elhatárolás: melyik érdeket szolgálja a jogszabály?
- Alárendeltségi (szubordinációs) elmélet
 - Közjog: alá-fölé rendeltség, parancs-kényszer
 - Magánjog: mellérendeltség, egyenjogúság
- Alanyi elmélet
 - Közjog: a jogviszony egyik alanya hatalmi helyzetben van; állam, közhatalmat gyakorló szerv
 - Magánjog: felek alakítják a jogviszonyt, diszpozitivitás

Mi tartozik a közjogba?

- Alkotmányjog
- Közigazgatási jog
- Büntetőjog
- Szabálysértési jog
- Eljárásjogok
(büntető, polgári, közigazgatási)
- Pénzügyi jog és adójog
- EU közjog, nemzetközi közjog (külső közjog)
- Munkajog és szociális jog?
- Agrárjog?
- ...

A klasszikus megközelítés buktatói

- Határvonalak állandó mozgásban
- Vegyes jogviszonyok
- „Keresztülfekvő” jogterületek (versenyjog, médiajog, sportjog, bankjog, értékpapírjog...)
- Liberalizmus időszakában tartható: állam a gazdasági életbe, kereskedelembe, tulajdoni-vagyoni viszonyokba nem avatkozik be (a politikai állam gazdasági alapja az „állam nélkül” teremtődik meg)
- A jóléti-szociális államiság iránti igény az állami beavatkozás növekedésével járt, kógens szabályok a magánjogban, állami ösztönzők, befolyásolás
- (Egyéb jelenségek: hadigazdálkodás, szocializmus...)
- Magánjog közjogiasodása – közjog magánjogiasodása

AZ ALKOTMÁNYJOG

- „Közjogi” jogág
- tárgya: alapvető társadalmi-gazdasági viszonyok, politikai rendszer, jogrendszer, államhatalom, állam-egyén viszony
- Formálisan: azok a jogi normák, amelyek az Alaptörvényt és közvetlen végrehajtását szolgálják
- Területek:
 - alkotmányos elvek, alapintézmények, jogforrástan
 - államszervezeti jog
 - alapjogok
 - alkotmányjogi eljárásjog (eljárások joga)
- Tartalmilag: írott jogforrások mellett (alkotmány)bírósági gyakorlat, alkotmányos hagyományok, szokások, kultúra

Formális és materiális értelmezés

- Formális értelemben: alkotmányozás során született normák
- Materiális értelemben: alkotmányt részletező jogforrások
 - állami szervek, eljárások
 - választás, népszavazás, pártok, állampolgárság
 - emberi > alapvető jogok (érvényesítés, védelem)
- AB gyakorlata (esetjog!)

KÖZJOG

ALAPJOGOK

Az alkotmányjog forrásai

alkotmány (Mo. Alaptörvény)

törvények (Mo. sarkalatos és egyszerű többséggel elfogadott)

NK jog és EU jog releváns szabályai

bírói jog (Mo. AB döntései) + NK jogalkalmazó gyakorlat (pl. strasbourgi bíróság határozatai)

alkotmányos szokásjog (pl. parlamenti házszabály gyakorlata)

Módszer

Átfogóan szabályoz (lényeges, széleskörű)

Elsődlegesen szabályoz (magasabb hierarchiai fok)

Alapjaiban szabályoz (csak a legfontosabb)

„Anyajogág”

Tiszta és vegyes alkotmányjogi normák

Politikai karakter

Politikai szervek és intézmények, döntéshozatal, struktúraelvek, érték döntések

Politikai rendszerben érvényes(ülő) keretrend (a politika játéktere)

Input – politikai szféra

Output – politikai szféra

Politikai vagy jogi alkotmányosság?

Alkotmány

minimálkonszenzus alaprend értékrend

a politikai közösség egységének kifejeződése

Carl Schmitt a politikai hatalomgyakorlás keretrendje

a legfőbb jog az államban **mindenkire kötelező**

Hans Kelsen

a politikai hatalomgyakorlás **jogi rendje**

társadalom és közhatalom-gyakorlás viszonya **egyén és állam** viszonya

Alkotmány – típusok

Keletkezés: chartális / történeti

Kötőerő: normatív / deklaratív

Stabilitás: rugalmas / merev

Elfogadás: demokratikus, legitim / oktrojált, fiktív

Alkotmány – történeti trendek

Új politikai erők, új állam (US)

Új és régi politikai erők, konszenzus (brit)

Új politikai erők, forradalom (francia)

Régi politikai erők, engedmények

Alkotmányozás

Stabilitás

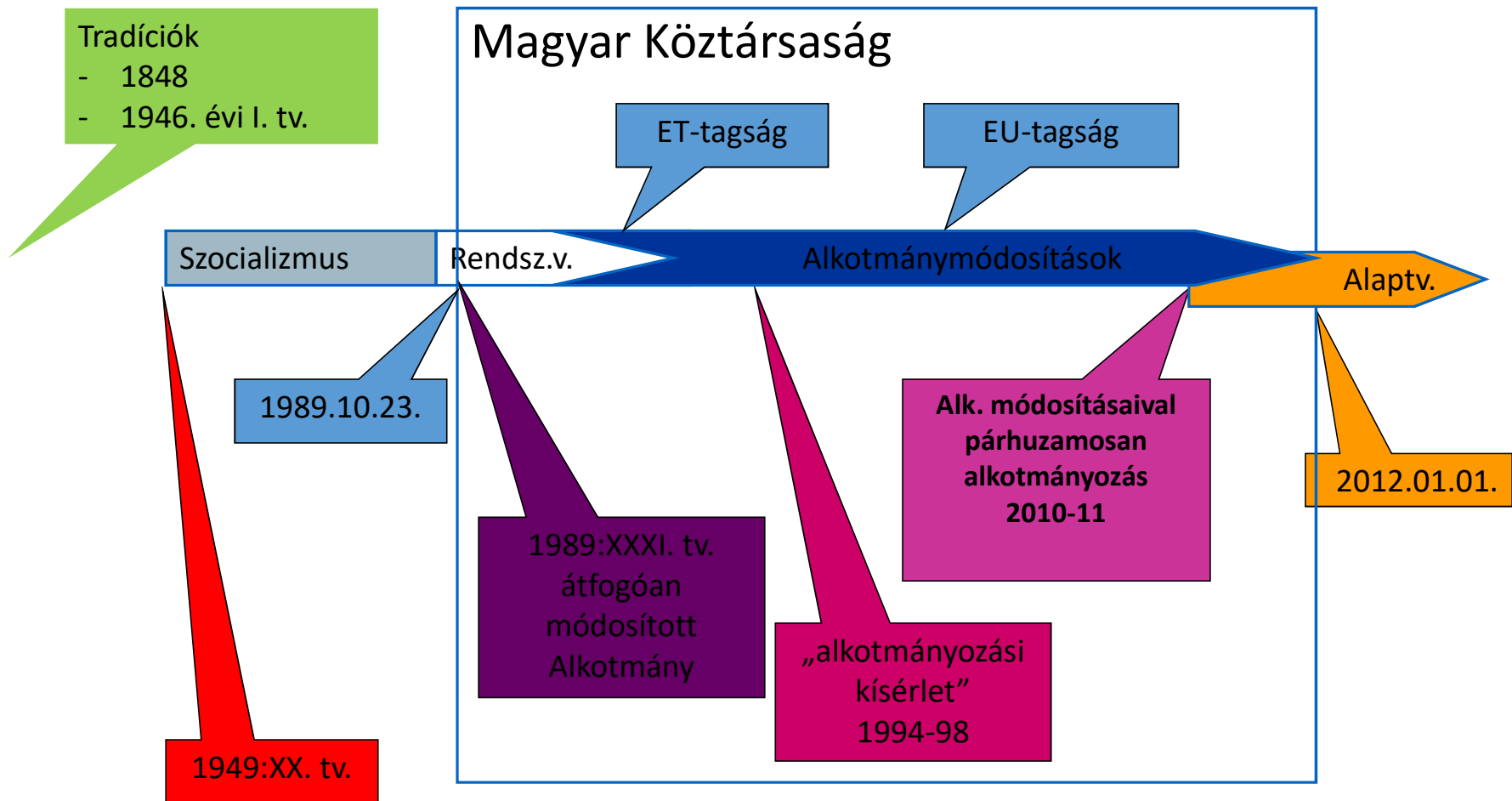

Magyar alkotmányfejlődés

A történeti alkotmánytól az Alaptörvényig

Történeti alkotmány – Péter László (UCL SSEES)

1. a kodifikált dokumentum hiánya – állandó értelmezési vita
2. alkotmányos szokások és konvenciók
3. a törvény mindig a kivételt, az eltérést rögzíti
4. dualisztikus szerkezet: ország és király
5. tartalom: privilégiumok és kötelezettségek

Magyarország Alaptörvénye

1. módosítás
2012

4. módosítás
2013

6. módosítás
2016

3. módosítás
2012

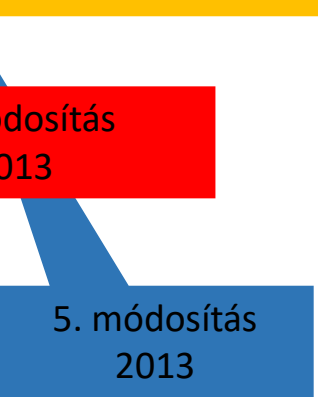
5. módosítás
2013

~~Átmeneti
rendelkezések~~

45/2012 AB

2. módosítás
2012

VELENCEI BIZOTTSÁG

Kontinuitás?

22/2012. AB
határozat

Az Alaptörvény 4.
módosítása, záró
rendelkezők 5.

13/2013. AB
határozat

Az Alaptörvény jellege - szerkezet

- Preambulum (*Nemzeti hitvallás*)
- Alapvető rendelkezések (*Alapvetés, A)-U*) cikk)
- Alapjogok és kötelességek (*Szabadság és felelősség, I-XXXI.* cikk)
- Államszervezet, közpénzügyek (*Az állam, 1-47.* cikk)
- Különleges jogrend (*48-54.* cikk)
- Záró rendelkezések (*1-26.*) < ~~Átmeneti rendelkezések~~
- Zárómondat („posztambulom”)

Az Alaptörvény jellege

- alkotmány [de nem törvény – jogszabály, T) cikk (2)]
- a jogrendszer része, elsődleges [R) cikk (1)-(2) és T) cikk (3)]
- módosítás: egy-i képviselők kétharmada [S) cikk]
- védelem: AB [24. cikk (1), de 37. cikk (4)]
- értelmezés: cél, preambulum, történeti alkotmány vívmányai [R) cikk (3)]

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET!

chronowski.nora@ajk.elte.hu

drbalazsfekete@gmail.com